

Referat fra møte i Faglig utvalg for ressursforskning (FUR)

4. april 2019 i Oslo

Til stede: Kjell Ingebrigtsen (Fiskarlaget), Solveig Strand (Fiskarlaget), Elisabeth Norgård Gabrielsen (observatør NFD), Bjarte Bogstad (HI), Øystein Ormbostad (Kystfiskarlaget), Rose-Mari Berge (Pelagisk forening), Anne Kjos Veim (observatør Fiskeridirektoratet), Guldborg Sjøvik (HI), Geir Huse (HI), Cecilie Kvamme (HI), Ole Thomas Albert (HI).

Jan Ivar Maråk (Fiskarlaget) kunne ikke stille.

Møteleder: Kjell Ingebrigtsen

Referent: Guldborg Sjøvik

Sak 1. Velkommen, godkjenning av dagsorden og referat, valg av referent.

Sak 2. Disponering av FFA-midler 2019

Geir Huse orienterte om Havforskningsinstituttets (HI) bruk av midler fra Fiskeriforskningsavgiften (FFA) i 2018 (totalt 215 mill. kr). Det meste har vært brukt på bestandsovervåkning (108 mill.). Videre ble det brukt en del på redskapsutvikling og rådgivning. HI satte også i gang en del forskningsprosjekter (økologi). I og med at tidligere Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning (NIFES) ble en del av HI i 2018, gikk også en del midler til prosjekter på trygg og sunn sjømat.

I 2019 ligger budsjettet på rundt 200 mill. kr. Budsjettet ble presentert per prosjekt. Mange tokt dekkes av FFA-midlene. HI har nå en langsiktig toktplan for de årlige toktene, men sliter litt med å finne plass på egne fartøy til toktene som går hvert 2. eller 3. år. Av 2019-budsjettet går 108 mill. kr til bestandsovervåkning, 40 mill. kr til fangstsampling og 10 mill. kr til trygg og sunn sjømat. Det meste av budsjettet er derfor låst.

Sak 3. Diskusjon av hvordan FUR skal fungere best mulig i forhold til mandatet

Det nåværende møtet er det ellefte i rekken av FUR-møter. Mandatet fra Nærings- og fiskeridepartementet er klart:

1. FUR skal bidra til dialog mellom forskning, næring og forvaltning om forvaltningsrettet forskning.
2. FUR skal være en arena der næringen kan fremme sine synspunkt.

FUR har jevnlig møter, men det gjøres ingen direkte vedtak. FUR konkluderte med at den nåværende møteformen fungerer bra og følger opp mandatet fra Departementet.

Departementet er fornøyd med den jobben som gjøres. Med FUR har man fått på plass et kontaktpunkt mellom næring og forskning. FUR mener det er viktig at næringen får innspill i hva FUR gjør og hvilke innspill som blir tatt til følge. Selv om alle referatene ligger fritt tilgjengelig på HIs nettsider

(https://www.hi.no/radgivning/faglig_utvalg_for_ressursforskning_fur/faglig_utvalg_for_ressursforskning_fur/motereferat/nb-no), har man noe å gå på kommunikasjonsmessig. Spørsmålet som går igjen fra næringsaktører, er hva FFA-midlene brukes til. Kommunikasjonsavdelingen på HI bør lage en kort sak om FUR som sirkuleres til alle organisasjonene, slik at de kan legge denne ut på hjemmesidene sine. Utadrettet informasjon bør komme fra næringen.

Et forslag om utsendelse av sakspapirer på forhånd, i tilfeller der dette er hensiktsmessig for å spare tid og lette forståelsen og gjennomgangen på møtene, ble diskutert. Fordelen er at deltagerne da kan sette seg bedre inn i sakene i forkant av møtene. Saksdokumenter vil skape mye ekstra arbeid for HI, men filer (for eksempel FFA-budsjettet) kan med fordel sendes ut i forkant. Agendaen bør være klar en måned i forveien, da det muliggjør utsendelse av informasjon på forhånd.

Eventuelle varamedlemmer ble diskutert. For organisasjonene med kun ett medlem hver kan det være en fordel med en vara som kan steppe inn ved gyldig fravær. Departementet må avgjøre dette.

Det ble stilt spørsmål om Departementet har vurdert varigheten av FUR. Svaret er at ingenting er sagt om dette. Gitt FFA-midlene er det en styrke å ha FUR.

Sak 4. Vinterloddetokt - gjennomføring og resultat

Cecilie Kvamme la frem resultatene fra toktet. Det er stor interesse fra næringen for mengdemåling av lodde i gytteperioden. Dette ble gjennomført i 2007-2009, og man konkluderte den gang med at usikkerheten ville være større enn ved nåværende modell. HI har nå gjort et nytt forsøk, og toktet ble gjennomført 4.-17. mars 2019. Et speidetokt ble gjennomført fra vest til øst 28. februar – 3. mars, og deretter fra øst til vest, 7.-9. mars; det endelige stratasystemet ble bestemt etter at speidetoktene var gjennomført. Et minitokt på 14 timer ble gjennomført for å dekke grunne kystområder. Data fra speidetoktet ble ikke brukt i det endelige toktestimatet.

For at dette gytetoktet skal bli brukt i beregningen av kvoterådet, må det først avklares i den norsk-russiske fiskerikommisjonen. Eventuelle endringer av rådgivningsmetodikken må også gjennom en metoderevisjon (benchmark) i ICES. Under den nåværende ordningen kommer kvoterådet etter Økotoktet i Barentshavet tidlig i oktober, og kvoten fastsettes i oktober av den blandede norsk-russiske fiskerikommisjonen.

Det er kort tid fra gytetoktet er ferdig til fiskeriet settes i gang. Det ble påpekt at gytetoktet bør kjøres tidligere, for eksempel i andre halvdel av februar. Ulempen er at toktet da må gjennomføres lenger ut i havet og dekke et større område. I 2020 skal toktet gjennomføres med to fartøy, hvor det ene beveger seg østover og det andre vestover.

Sak 5. Gytetoktet på NVG sild - gjennomføring og resultater

Cecilie Kvamme informerte om toktgjennomføringen. Utbredelse av fiskeriet brukes til å bestemme hvordan toktet skal gjennomføres. Gjennomføringen er godt planlagt og statistisk mer riktig nå de siste tre årene sammenlignet med tidligere år. Toktet gjennomføres med tre fartøy og toktdesignet er et såkalt sikksakk-design. Trass i en god del dårlig vær, var toktet vellykket og usikkerheten akseptabel. Biomasseindeksen var omtrent 30% høyere enn i 2018.

Sak 6. Orientering om den pågående kartleggingen av stengte fjorder i nord

Guldborg Sjøvik orienterte om den pågående kartleggingen av utrålte fjorder i Finnmark (Tana og Porsangen) med innleide kommersielle fartøy (reke-trål og reke-teiner). Det kjøres tre tokt i disse fjordene samt i Kvænangen (referansefjord med pågående reke-tråling) i hhv. oktober 2018, og oktober og mars 2019. Det skal også gjennomføres et bunndyrtokt i mai 2019 med «Kristine Bonnevie». Kartleggingen er en bestilling fra Fiskeridirektoratet, som vurderer å åpne opp de to fjordene for reke-tråling etter at de har vært stengt i mer enn 40 år. I tillegg til å være utrålte, er de to fjordene også tilnærmet uberørt av fiskeoppdrett. Tana er en nasjonal laksefjord og det er derfor ingen oppdrettsanlegg i denne fjorden. I Porsangen finnes 2-3 oppdrettsanlegg.

Sak 7. Status arbeid med bifangstkriterier for uer i rekefisket i Barentshavet

Bjarte Bogstad orienterte om undersøkelser av bifangst av fiskeyngel (spesielt ueryngel) i rekefisket i Barentshavet. Eksisterende bifangstkriterier for torsk, hyse, uer og blåkveite er fra 2005. Mye av bifangstproblematikken har dreid seg om *Sebastes mentella* (snabeluer), men denne bestanden er nå friskmeldt. Bifangstkriteriet bør derfor revideres, men det er ikke ønskelig å endre kriteriet innenfor 12 nautiske mil.

Det var en økning i rekelandingene fra både Norge og Russland fra 2017 til 2018. Russland er kommet på banen når det gjelder rekeforvaltning, og begge landene jobber nå med sorteringsrist. Utrekninger av risk-kriterier for bifangst av uer har kun vært gjort for områder der reke- og uerbestandene overlapper i utbredelse.

Sak 8. Jan Mayen torsk status og planer for kartleggingsfiske 2019

Bjarte Bogstad orienterte om prøvofiske av torsk ved Jan Mayen. Dette prøvofisket har kommet i stand etter at FUR etterspurte det. Det har tidligere vært lite fangster av torsk i dette området. I 2018 fisket «Loran» 450 tonn torsk ved Jan Mayen, hvorav 300 tonn på forskningskvote. Genetiske analyser og otolitter har vist en blanding av barentshav- og islandstorsk. Prøvofisket i 2019 skal gjennomføres innenfor en kvote på 800 tonn. Fartøyene som deltar, må fiske på ti faste stasjoner, ellers kan de fiske hvor de vil. Fisket skal være standardisert med hensyn på agn og kroktype.

Sak 9. ICES Benchmark/evaluering makrell og datoer for bestandsråd 2019

Bjarte Bogstad orienterte om tidspunkt for kommende bestandsråd, og kommende møter som Veikart videre for forskning på makrell, og en gjennomført interbenchmark for makrell. Norge har sendt forespørsler til ICES, bl.a. om evaluering av høstingsregler (HCR) for nordsjøbestander og effekter av forskjellige høstingsnivåer på grønlandssel og klappmyss. Det ble også orientert om kommende metoderevisjoner (benchmark) i 2020 (hyse i Barentshavet, lodde ved Island, Grønland og Jan Mayen, og reke i sør og nord). I 2021 er NØA torsk og Barentshavlodde aktuelle kandidater for en metoderevisjon.

Sak 10. Rekruttering ressursforskere

Geir Huse orienterte om ulike tiltak for å sikre rekruttering av ressursforskere. Denne saken ble spilt inn på forrige FUR-møte. Det er vanskelig å finne gode, norske kandidater til ledige stillinger som ressursforskere ved HI. En viktig del av jobben er å ha kontakt med næring og forvaltning. Det er derfor en utfordring at en del utenlandske forskere aldri blir komfortable med å snakke norsk.

Tiltak: Holde på de personene HI allerede har. HI har for tiden ganske mange postdok'er ansatt, og ambisjonen er å ansette en del av dem i faste stillinger. Majoriteten av postdok'ene er imidlertid også utenlandske. Spørsmålet kom opp om hvordan ressursforskere belønnes internt på HI slik at dette fagfeltet blir attraktivt å jobbe med.

Tiltak: Dialog med utdanningsinstitusjoner som UiB og UiT om relevante fag og master-/PhD-oppgaver. FUR/HI bør utfordre utdanningsinstitusjonene på muligheten for akademiske grader på tvers av matematikk og biologi. Redskapsteknologi må heller ikke glemmes.

Tiltak: ICES-orienterte PhD kurs (nasjonalt kurs i samarbeid med universitetene) hvor fokus skal være på de sentrale bestandene. FUR kan eventuelt gå inn med finansiell støtte. Geir Huse orienterte om en nåværende ordning som gir studenter verdifull erfaring med ICES-arbeid: Studenter ved noen amerikanske universitet deltar p.t. som reviewere av ICES bestandsråd, de deltar på møter der ICES-rådene utformes (ADG) og går gjennom og kritiserer bestandsvurderingene. ICES er positive til et

tilsvarende program for norske universiteter og Havforskningsinstituttet vil ta opp saken med norske universitet.

Tiltak: en egen FUR-stipendiat som kan jobbe med problemstillinger innen ressursforskning.

FUR stilte seg positiv til de tre første tiltakene. En egen FUR-stipendiat må man komme tilbake til.

Sak 11. Vintertoktet Barentshavet - gjennomføring i 2019

Bjarte Bogstad orienterte om gjennomføringen av Vintertoktet i Barentshavet i 2019. Toktet hadde god dekning i både norsk og russisk sone. Et norsk fartøy dekket deler av russisk sone i 14 dager. Dekningen var omtrent som i 2014, hvor man oppnådde den beste dekningen så langt i tidsserien. Toktet avdekket ingen store overraskelser for torsk eller hyse. Flere gode årsklasser av hyse er på vei inn i den fiskbare bestanden. Torsk rekrutterer mer jevnt. Torsk ble funnet på nesten alle stasjonene, hyse ble også funnet stort sett i hele området.

Sak 12. Seimerking (oppfølging fra sist)

Bjarte Bogstad og Cecilie Kvamme orienterte om gjennomført gytetokt på sei som ble anbefalt av FUR. Tre fjorder i Troms har blitt sjekket for sei, men det ble ikke registrert gytende eller utgytt sei i disse fjordene. Den foreløpige konklusjonen er at seien ikke gyter i Ullsfjorden, Lyngen eller Balsfjorden. Merking har ikke vært en del av dette toktet.

Det ble bemerket at man nå ser veldig gode forekomster av sei langs kysten. Sei langs kysten er en norsk bestand. Det tradisjonelle storseifisket i Nordsjøen er derimot nå svært lite. FUR anbefaler at HI fortsetter gytetoktet etter sei i Nordsjøen og i fjorder i Troms, og at HI er tidligere ute enn i 2019 med toktet i fjordene i Troms slik at man kan få merket sei på gyttefeltene. Seimerking kan også gjennomføres på kjente gyttefelt i Lofoten. FUR ønsker en utvidet kartlegging og merking av sei.

Sak 13. Rapportering av utkast. ICES data call og bruskfisk

Ole Thomas Albert orienterte om et økende fokus på registrering av utkast i fiskeriene. En del av data call'en til bruskfiskarbeidsgruppen i ICES er rapportering av utkast. Det har vært gjennomført et studium på garnbåter (<15 meter) i statistiske områder 8 og 28. Data fra HIs Referanseflåte viser at 79% av fanget bruskfisk hives ut, mens 21% landes. Det er hovedsakelig pigghå som landes. Mye havmus, svarthå og kloskate hives ut.

En sammenligning mellom offisielle landinger av skate og data fra Referanseflåtebåter viser en overvekt av storskate i offisiell landingsstatistikk, men denne arten ser man ikke i data fra de to Referanseflåtebåtene som har fått opplæring i skateidentifisering. Den offisielle landingsstatistikken er neppe riktig. Flere skater er rødlistet, og storskate er mest truet. Studien viser altså en total mangel på kunnskap om hva vi fanger i fiskeriene. Det samme ser vi når det gjelder flatfisk. Fiskerne kjenner kun et fåtall av flatfiskartene. Kan næringen legge til rette for økt bevissthet hos fiskerne? Kan forvaltningen legge til rette for registrering av utkast på en enkel måte? FUR anbefaler at det utvikles en enkel guide og/eller bildemateriale som kan brukes både for å informere fiskere, og om bord i fartøy for å skille mellom artene.

Sak 14. Kort orientering om fremdriften i blåkveiteprosjektet

Ole Thomas Albert orienterte. Den nyansatte postdoktoren som FUR tok initiativet til, er kommet godt i gang med studiet av bestandsutbredelse av blåkveite i Nord-Atlanteren. En habitatsmodell er under utvikling med data fra Norge, Færøyene, Island, Grønland og Canada. Foreløpig mangler data

fra Russland og USA, men det håper vi å få inn etter hvert. Grønland har også ansatt en ny postdoktor på blåkveite og for å koordinere arbeidet har vi med støtte fra Nordisk Ministerråd opprettet en nordisk nettverksgruppe, foreløpig med deltakelse fra Norge, Færøyene, Island, Grønland og Canada.

Sak 15. Kort orientering om endringer i organisering av russisk havforskning

Geir Huse orienterte om en pågående reorganisering av russisk havforskning. All havforskning samles nå under det føderale VNIRO, med 5000 ansatte. PINROer nå en avdeling under VNIRO og omtales nå som «Polar branch of VNIRO». Konsekvenser av reorganiseringen er uvisst. Den har på kort sikt ført til dårligere økonomi for PINRO, men kan på litt lengre sikt gi bedre tilgang på ansatte. Lønnsnedgang kan imidlertid føre til problemer med rekruttering av nye forskere. På plussiden er det nå bedre tilgang på fartøy. Det er viktig for Norge å ha en god dialog med VNIRO. VNIRO ønsker å ha en rolle i marsmøtet.

Sak 16. Status og utvikling for bestandene av kval - i nord og toktet i Sydishavet

Geir Huse orienterte om toktet som ble gjennomført i Antarktis i 2019. Man så en hotspot ved den antarktiske halvøyen med mye krill og mye hval. Det er viktig at fiskeriene ikke tar krill fra predatorene. HI merker hval for å se hvordan de vandrer og beiter på krillen.

Sak 17. Tid og sted for neste møte

Tid og sted for neste møte blir Bekkjarvik, den 28.-29. august, lunsj-til-lunsj møte.

Sak 18. Eventuelt

Geir Huse orienterte om metoderevisjonen på makrell som nettopp er ferdig. ICES arbeidsgruppe for pelagiske bestander (WGWide) prøvde på sist arbeidsgruppemøte ut nye metoder for makrell som ga andre og høyere (og også plausible) estimater av bestandsstørrelsen. En metoderevisjon (inter-benchmark) ble derfor gjennomført umiddelbart etter at rådet kom, i mars 2019. Under metoderevisjonen fant man at når man brukte gjenfangstdata fra merketidsserien kun to år etter merking, og ikke alle gjenfangstdata som tidligere, så ble gytebiomassen (SSB) oppjustert kraftig slik at bestanden ikke lenger er under føre-var grensen. ICES kommer imidlertid ikke med noe nytt kvoteråd for makrell for 2019 såfremt ikke kyststatene ber om det.

FUR er opptatt av å ha mest mulig oppdaterte tall på bestandsutvikling på hval (andre arter enn vågehval).

Toktindeksen på nordsjøsilv viser en oppgang fra 2017, men det ser ikke ut som om det er noen nye sterke årsklasser på vei inn i bestanden.

Det har vært et møte i Departementet om reker i sør. Fiskeriene har nå en utfordring med store mengder småreke i fangstene, og det haster å få på plass ordninger for dette fisket.

Geir Huse orienterte om det kommende Referansegruppemøtet 5. september. Innspill til tema er velkomne. Dette vil bli et dagsmøte etterfulgt av middag.